

**EKONOMİK BÜYÜME YOLUNDA
ORTA GELİR TUZAĞI KISKACI
TÜRKİYE İLE SEÇİLMİŞ ÜLKELER ÜZERİNE BİR ANALİZ**

Dr. Melahat YEŞİLKAYA



© Copyright 2023

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Kitabevi A.Ş.'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kağıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

ISBN

978-625-399-062-6

Yayın Koordinatörü

Yasin DİLMEN

Kitap Adı

Ekonomik Büyüme Yolunda Orta Gelir
Tuzağı Kıskacı: Türkiye ile Seçilmiş
Ülkeler Üzerine Bir Analiz

Sayfa ve Kapak Tasarımı

Akademisyen Dizgi Ünitesi

Yayıncı Sertifika No

47518

Editör

Emine FIRAT

ORCID iD: 0000-0003-4586-1632

Baskı ve Cilt

Vadi Matbaacılık

Yazar

Melahat YEŞİLKAYA

ORCID iD: 0000-0002-6475-0180

Bisac Code

BUS068000

DOI

10.37609/akya.2500

Kütüphane Kimlik Kartı

Ekonomik Büyüme Yolunda Orta Gelir Tuzağı Kıskacı:
Türkiye ile Seçilmiş Ülkeler Üzerine Bir Analiz / editör : Emine Fırat.
Ankara : Akademisyen Yayınevi Kitabevi, 2023.

168 sayfa. : tablo, şekil. ; 160x235 mm.

Kaynakça var.

ISBN 9786253990626

1. Ekonomi.

GENEL DAĞITIM

Akademisyen Kitabevi A.Ş.

Halk Sokak 5 / A

Yenişehir / Ankara

Tel: 0312 431 16 33

siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

ÖNSÖZ VE TEŞEKKÜR

Ülkeler ekonomik büyüme hedefleri doğrultusunda kişi başına düşen gelirlerini, yaşam beklentilerini, sosyal ve eğitim olanaklarını artırmayı her daim ön planda tutmuşlardır. Globalleşmenin etkisiyle birlikte 1980 yılında ihracata dayalı büyüme modellerini hayata geçiren ülkelerin belirli bir bölümü bu umut ettikleri gelişim trendini yakalayamamıştır. Özellikle yükselen ve geri kalmış ekonomilerin karşılaştığı fakirlik ve gelir dağılımı alanındaki önemli ekonomik büyüme sorunları her geçen gün artarak çeşitlenmiştir. Bu kapsamda en çok tartışılan ve yükselen ekonomileri ilgilendiren ekonomik büyüme sorunlarının başında “Orta Gelir Tuzağı” (OGT) gelmektedir. Dünya bankası tarafından oluşturulan kişi başına milli gelir sınıflandırmasına göre, orta gelir grubuna ulaşmış ekonomilerin söz konusu düzeyi aşamayıp bu grupta takılı kalması ve gelişmiş ekonomiler düzeyine ulaşamaması OGT olarak ifade edilmektedir. Bu çalışmada, Türkiye ile seçilmiş üst gelirli ülke örnekleri üzerinden, yakınsama yöntemi ve çeyreklik veriler kullanılarak oluşturulan zaman serisi analizleriyle 1996Q1-2019Q1 dönemi incelenmiştir. Bu çalışmanın amacı, Türkiye’nin yıllardır karşı karşıya kaldığı OGT durumuna dikkat çekmek, Türkiye’nin kişi başına düşen gelir seviyesini seçilmiş gelişmiş ülkeler seviyesine nasıl çıkarabileceği konusunu ve OGT ile mücadelede etkili olabilecek ekonomik ve sosyal göstergeleri incelemektir. Bu çalışma ile birlikte 17 yıldır orta gelir tuzağı içerisinde bulunan Türkiye’nin bu çıkmazdan kurtulabilmesi ve gelişmiş ülkeler seviyesine ulaşabilmesi için gerek teorik gerekse ampirik yöntemlerle izlenmesi gereken yollar, uygulanması gereken politikalar ve stratejiler geliştirilerek politika yapıcılara, kamu otoritelerine ve değerli tüm okurlara ilham verilmeye çalışılmıştır.

Bu çalışma 2022 yılında Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Ana Bilim Dalında tamamlamış olduğum “Ekonomik Büyüme Kapsamında Orta Gelir Tuzağı: Türkiye İle Güney Kore ve Yunanistan Üzerine Karşılaştırmalı Bir Analiz” adlı doktora tezinden üretilmiştir. Bu çalışmanın yürütülmesinde emeği ve desteği büyük olan başta danışman hocam Prof. Dr. Emine FIRAT’a; yapıcı eleştirileriyle çalışmanın son halini almasında büyük katkıları olan Prof. Dr. İbrahim BAKIRTAŞ’a, Prof. Dr. Hilmi Bahadır AKIN’a, Doç. Dr. Şahin ÇETİNKAYA’ya ve veri toplama ile ekonometrik yöntem konusunda desteğini

esirgemeyen Doç. Dr. Savaş ERDOĞAN'a; ekonometrik analiz konusunda yardımcı olan Bengü TOSUN'a; bugünlerime ulaşmamda fedakarlıklarını hiç esirgemeyen, ikizlerimle ilgilenererek bana en büyük desteği veren, kahrımı çeken annem Döndü KARAGÖZ'e ve babam Ahmet KARAGÖZ'e; yazım kuralları denetimi konusunda yardımcı olan İbrahim KILIÇ'a; çalışmamda küçük veya büyük yardımı dokunan öğretim elemanı arkadaşlara ve diğer herkese sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Dr. Melahat YEŞİLKAYA

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	1
-------------	---

BÖLÜM 1

EKONOMİK BÜYÜME YOLUNDA YENİ EŞİK: ORTA GELİR TUZAĞI.....	7
1.1 Teorik Perspektif.....	8
1.1.1 Ekonomik Büyüme Kavramı ve Kapsamı.....	9
1.1.2. Ekonomik Büyüme ve Kalkınma İlişkisi	9
1.1.3 Ekonomik Büyüme ve Yakınsama Hipotezi	11
1.2 Gelir Grupları ve Gelir Tuzakları Kavramı.....	13
1.2.1 Gelir Gruplarının Tanımı	13
1.2.2 Gelir Tuzakları Kavramı	20
1.3 Orta Gelir Tuzağı: Tanım, Teorik Çerçeve ve Literatür	23
1.3.1 Orta Gelir Tuzağının Tanımı ve Kapsamı	23
1.3.2 Orta Gelir Tuzağına Yakalanma Sebepleri.....	24
1.3.3 Orta Gelir Tuzağına Yönelik Temel Yaklaşımlar	27
1.3.3.1 Kharas ile Kohli Yaklaşımı.....	29
1.3.3.2 Lin Yaklaşımı.....	29
1.3.3.3 Tho'nun Aşamalı Kalkınma Yaklaşımı	30
1.3.3.4 Ohno'nun Endüstrileşmeyi Yakalama Aşamaları Yaklaşımı	32
1.3.4 Ekonomik Büyüme Modelleri Çerçevesinde Orta Gelir Tuzağı.....	33
1.3.4.1 Klasik Büyüme Modeli ve Orta Gelir Tuzağı İlişkisi	34
1.3.4.2 Neo-Klasik Büyüme Modeli ve Orta Gelir Tuzağı İlişkisi	38
1.3.4.3 İçsel Büyüme Modelleri ve Orta Gelir Tuzağı İlişkisi	40
1.3.5 İktisat Literatüründe Orta Gelir Tuzağına Yönelik Çalışmalar.....	45
1.3.5.1 Orta Gelir Tuzağına Yönelik Teorik Çalışmalar	45
1.3.5.2 Orta Gelir Tuzağına Yönelik Ampirik Çalışmalar	53

BÖLÜM 2

TÜRKİYE'NİN VE SEÇİLMİŞ ÜLKELERİN BÜYÜME SERÜVENİ: KARŞILAŞTIRMALI BİR BAKIŞ	59
2.1 Orta Gelir Tuzağının Türkiye Ve Seçilmiş Ülkelerdeki Yansımaları.....	60
2.2 Orta Gelir Tuzağına Yakalanmayan Ülkeler: İzledikleri Yollar ve Çıkarılacak Dersler	72

2.3 Orta Gelir Tuzağından Kurtuluş Yolları	78
2.4 Türkiye'nin ve Seçilmiş Ülkelerin Makro Ekonomik ve Sosyo-Ekonomik Göstergeler Işığında Değerlendirilmesi.....	80
2.4.1 Büyüme Göstergeleri.....	80
2.4.2 Dış Ticaret Göstergeleri.....	91
2.4.3 Ar-Ge Göstergeleri	102
2.4.4 Özgürlük Endeksi Göstergeleri	108
2.4.5 Beşerî Sermaye Göstergeleri	109

BÖLÜM 3

TÜRKİYE'DE VE SEÇİLMİŞ ÜLKELERDE ORTA GELİR TUZAĞINDAN KURTULMADA ETKİLİ OLAN FAKTÖRLERİN BELİRLENMESİNİN UYGULAMALI OLARAK ANALİZİ.....	113
3.1 Uygulamanın Amacı ve Katkısı	113
3.2 Uygulamanın Kapsamı ve Dönemi	114
3.3 Uygulamada Kullanılan Veri Seti	115
3.4 Uygulamanın Yöntemi	116
3.4.1 Yakınsama Analizinde Zaman Serisi Yöntemi	116
3.4.1.1 Lee ve Strazicich Birim Kök Testi ve Yakınsama	117
3.4.2 Zaman Serisi Analizine İlişkin Bulgular	119
3.4.2.1 Yakınsama Analizi Sonuçları.....	119
3.4.2.1.1 Türkiye Analizi.....	124
3.4.2.1.1.1 Lee ve Strazicich Yöntemine Göre Birim Kök Testi Sonuçları.....	124
3.4.2.1.1.2 Uygun Gecikme Uzunluğunun Belirlenmesi.....	126
3.4.2.1.1.3 Sınır Testi Sonuçları.....	127
3.4.2.1.1.4 Diagnostik Testler	127
3.4.2.1.1.5 CUSUM ve CUSUMSQ Testleri	128
3.4.2.1.1.6 ARDL (2,0,2,2,1,3,2,3,3) Modeli Uzun Dönem Katsayıları..	128
3.4.2.1.1.7 Hata Düzeltme Modeli Tahmin Sonuçları.....	129
3.4.2.1.2 Güney Kore Analizi.....	130
3.4.2.1.2.1 Lee ve Strazicich Birim Kök Testi Sonuçları	131
3.4.2.1.2.2 Uygun Gecikme Uzunluğunun Belirlenmesi.....	132
3.4.2.1.2.3 Sınır Testi Sonuçları.....	133
3.4.2.1.2.4 Diagnostik Testler	133

3.4.2.1.2.5 CUSUM ve CUSUMSQ Testleri.....	133
3.4.2.1.2.6 ARDL (2,3,4,1,2,1,2,3,0) Modeli Uzun Dönem Katsayıları..	134
3.4.2.1.2.7 Hata Düzeltme Modeli Tahmin Sonuçları.....	135
3.4.2.1.3 Yunanistan Analizi	136
3.4.2.1.3.1 Lee ve Strazicich Birim Kök Testi Sonuçları	137
3.4.2.1.3.2 Uygun Gecikme Uzunluğunun Belirlenmesi.....	138
3.4.2.1.3.3 Sınır Testi Sonuçları.....	138
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	140
KAYNAKÇA	151

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

AB	: Avrupa Birliđi
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AR-GE	: Araştırma-Geliştirme
ARGEH	: Araştırma Geliştirme Harcamaları
ARGE P	: Araştırma Geliştirme Sektöründe Çalışan Toplam Araştırmacı Sayısı
CL	: Sivil Özgürlükler
DHL	: Adrian Dalsey, Larry Hillblom ve Robert Lynn
IMF	: International Monetary Fund
GSYİH	: Gayri Safi Yurt İçi Hasıla
KBDGSYİH	: Kişi Başına Düşen Gayrisafi Yurt İçi Hasıla
KİT	: Kamu İktisadi Teşebbüsleri
LİSE	: Lise Eğitimi Alan Nüfus Miktarı
OGT	: Orta Gelir Tuzağı
OZGURLUK	: Özgürlük Endeksi
PATENT	: Patent Başvuruları
PISA	: Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı
PR	: Siyasal Haklar
RGSYİH	: Reel Gayri Safi Yurt İçi Hasıla
SERM	: Brüt Sabit Sermaye Oluşumu
SGP	: Satın Alma Gücü Paritesi
TAS	: Brüt Yurt İçi Tasarruf Miktarı
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
TÜFE	: Tüketici Fiyatları Endeksi
UNESCO	: Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü
VD	: Ve Diđerleri
WIPO	: Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü
YTİHR	: Yüksek Teknoloji İhracatı
YY	: Yüzyıl

KAYNAKÇA

- Acar, Y. (2002). Büyüme teorileri. Bursa: Vipaş.
- Acar, Y. (2008). İktisadi büyüme ve büyüme modelleri. (5. Baskı). Bursa: Dora.
- Acemoğlu, D., Gallego, F., A. ve Robinson, J., A. (2014). Institutions, human capital and development. NBER Working Paper Series, National Bureau of Economic Research, (19933), 1-46.
- Aiyar, S., Duval, R., Puy, D., Wu, Y. ve Zhang, L. (2013). Growth slowdowns and the middle-income trap [Büyümenin yavaşlaması ve orta gelir tuzağı]. International Monetary Fund, 13(71), 1-64.
- Agenor, P. R., Canuto, O. ve Jelenic, M. (2012). Avoiding middle-income growth traps. Economic Premise, November, The World Bank, Washington DC, (98), 1-7.
- Agenor, P. R. ve Canuto, O. (2015). Middle-income growth traps. Research in Economics, April, The World Bank, United States, (6210), 641-660.
- Akgül, I. ve Koç, S., Ö. (2011). Türkiye cumhuriyeti tarihinde eğitim ve büyüme ilişkisi: Eşik otoregresif yaklaşım. Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 13(2), 1-36.
- Aktuğ, S. (2010). Kavramsal açıdan ekonomik büyüme ekonomik kalkınma ve bölüşüm ilişkileri. Kocaeli: Sosyal Politika.
- Alçın, S. (2010). Teknolojik determinist kalkınma aracı olarak tekno-ekonomi politikaları. İstanbul: Tarem.
- Alçın, S. ve Güner, B. (2015). Orta gelir tuzağı: Türkiye üzerine bir değerlendirme. Marmara Üniversitesi, İ.İ.B.F. Dergisi, 37(1),1-19.
- Altıntaş, H. ve Alancioğlu, E. (2021). Dış borçlanma ve ekonomik büyüme: Gelişmekte olan ülkeler üzerine yatay kesit bağımlılığı altında panel veri analizi. Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 14(1), 261-279.
- Altman, S., A. ve Bastian, C., R. (2020). DHL global connectedness index 2020 country book. NYU Stern School of Business, Center for the Future of Management, DHL Initiative on Globalization,1-200. 10 Eylül 2021 tarihinde <https://www.dhl.com/global-en/spotlight/globalization/global-connectedness-index.html> sayfasından erişilmiştir.
- Aron, J. (2000). Growth and institutions: A review of the evidence. The World Bank Research Observer, 15(1), 99-135.
- Arslanhan, S. ve Kurtsal, Y. (2010). To what South Korea owes success in innovations? Implications for turkey. Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı, TEPAV Policy Note,1-13.
- Asia 2050: Realizing the Asian century. Asian Development Bank. (2011). Singapore,1-145.
- Aydın, M., K. ve Yalın, T. (2018). Orta gelir tuzağı: Bir literatür taraması. Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, (65), 663-678.
- Babadoğan Tarakcıoğlu, G. (2011). Güney Kore cumhuriyeti, ülke raporu. T.C. Başbakanlık, Dış Ticaret Müsteşarlığı, İhracatı Geliştirme Etüt Merkezi, 1-38.
- Bakırtaş, T. ve Kandemir, O. (2010). Gelişmekte olan ülkeler ve beyin göçü: Türkiye örneği. Kastamonu Eğitim Dergisi, 18(3), 961-974.
- Barro, R., J. ve Sala-i-Martin, X. (1992). Convergence. journal of political economy, 100(2), 223-251.

- Barro, R., J. ve Martin, X., S. (2004). *Economic growth. (Second Edition)*. London: The MIT.
- Baumol, W., J. (1986). Productivity growth, convergence and welfare: What the long-run data show?. *American Economic Review*, Published by: American Economic Association, 76(5), 1072–85.
- Berber, M. (2006). *İktisadi büyüme ve kalkınma*. Trabzon: Derya.
- Becker, G., S. (1993). *Human capital a theoretical and empirical analysis with special referrence to education*. National Bureau of Economic Reseaarch (NBER), The University of Chicago Press, Chicago,1-412.
- Bilen, M. ve Çalışır, M. (2013). Türkiye’de yoksulluk tuzağının politik belirleyicileri. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 8(1), 1-321.
- Bingwen, Z. (2011). The “middle income trap” and China’s path to development: International experiences and lessons. *China Economist*, 6(3), 16-27.
- Boratav, K. (1988). *Türkiye iktisat tarihi (1908-1985)*. Ankara: Gerçek.
- Bozkurt, E., Bedir, S., Özdemir, D., ve Çakmak, E. (2014). Orta gelir tuzağı ve Türkiye örneği. *Maliye Dergisi*, (167), 22-39.
- Caldentey, E., P. (2012). Income convergence, capability divergence, and the middle income trap: An analysis of the case of Chile. *Studies in Comparative International Development*, 47(2),185-207.
- Carlino, G. A. ve Mills, L., O. (1993). Are U.S. regional incomes converging?. *Journal of Monetary Economics*, 32(2), 335-346.
- Carnovale, M. (2012). *Developing countries and the middle-income trap: Predetermined to fall?*. Doctoral Dissertation, New York University.
- Cass, D. (1965). Optimum growth in an aggregative model of capital accumulation. *Review of Economic Studies*, 32(91), 233-240.
- Cheong, K., C., Duc, P., M., ve Thang, N. (2011). From low income to industrialized, Vietnam in the next decade and beyond. *World Bank Document*, Hanoi, 1(66638), 1-92.
- China 2030, (2013). *China 2030: Building a modern, harmonious and creative society*. Washington DC: World Bank Development Research Center of the State Council, 1-473.
- Çakmak, E. ve Gümüş, S. (2005). Türkiye’de beşerî sermaye ve ekonomik büyüme: Ekonometrik bir analiz (1960-2002). *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 60(1),59-72.
- Çiftçi, C. ve Aykaç, G. (2011). İçsel büyüme modelleri ve küreselleşme sürecinde gelişmekte olan ülkelerin konumları. *Sosyoekonomi Dergisi*, 14(14),159-180.
- Dutta, S., Lanvin, B. ve Wunsch-Vincent, S. (2020). *Global innovation index 2020, who will finance innovation?*. 13th edition, Cornell University, INSEAD and the World Intellectual Property Organization (WIPO), 1-448. 11 Mayıs 2021 tarihinde https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_gii_2020.pdf sayfasından erişilmiştir.
- Easterly, W., R. ve Deborah, L., W. (1989). *Policy determinants of growth: Survey of theory and evidence*, (343), World Bank, Washington.

- Economist (2011). Beware the middle-income trap: China's roaring growth cannot last indefinitely. Special reports, June. 10 Nisan 2020 tarihinde <https://www.economist.com/reports?year=2011> sayfasından erişilmiştir.
- Ehrlich, I. (1990). The problem of deveelopment: Introduction. *Journal of Political Economy*, 98(2), 1-11.
- Egawa, A. (2013). Will income inequality cause a middle-income trap in Asia?. Bruegel Working Paper, 1-27.
- Eğilmez, M. (2006). 2006'dan 2007'ye Türkiye ekonomisi. *Radikal Gazetesi*, 20 Ekim 2019 tarihinde <http://www.radikal.com.tr/yazarlar/mahfi-egilmez/2006dan-2007ye-turkiye-ekonomisi-801780/> sayfasından erişilmiştir.
- Eğilmez, M. (2012). Kendime yazılar. 21 Ocak 2016 tarihinde <http://www.mahfiegilmez.com/2012/12/orta-gelir-tuzagi-veturkiye.html> adresinden erişilmiştir.
- Eğilmez, M. (2015). Yunanistan, Türkiye ve Tsipras. 21 Kasım 2020 tarihinde <https://www.mahfiegilmez.com/2015/01/yunanistan-turkiye-ve-tsipras.html>, adresinden erişilmiştir.
- Eichengreen, B., Park, D. ve Shin, K. (2011). When fast growing economies slow down: International evidence and implications for China. NBER Working Paper Series, National Bureau of Economic Reseaarch, (16919), 1-50.
- Eichengreen, B., Park, D. ve Shin, K. (2013). Growth slowdowns redux: New evidence on the middle-income trap. *National Bureau of Economic Research*, 32(18673),65-84.
- Ekonomik Forum, (2012). Geleceği şekillendiren süper güç: Güney Kore. 2012 Ülke Raporu.
- Erbay, E., R. ve Özden, M. (2013). İktisadi kalkınma kuramlarına eleştirel yaklaşım. *Sosyal Bilimler Metinleri*, Namık Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2013(3),1-27.
- Erdem, F., P. ve Yalçın, C. (2016). Türkiye ve Güney Kore ekonomilerinde yakınsama: Mikro ve makro gözlemler. *Ekonomi Notları*. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası, (2016/30),1-15.
- Eriksson, S. (2005). Innovation policies in South Korea and Taiwan. VINNOVA -Swedish Agency for Innovation Systems, (2005/03),1-72.
- Ersoy, T. (1969). Günümüzde gelişmemiş ve gelişmiş ülkelerin sosyo-ekonomik yapı farklılıkları. *Amme İdaresi Dergisi*, 2(3), 51-59.
- Erzan, R. (2001). İhracatın anahtarı katma değer?. *PLATİN Aylık Ekonomi ve Aktüel Dergisi*, (2001/04),82-83.
- Eşiyok, B., A. (2004). Türkiye ekonomisinde kalkınma stratejileri ve sanayileşme (dün-bu-gün-yarın). Ankara: Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş..
- Felipe, J., Abdon, A. ve Kumar, U. (2012). Tracking the middle-income trap: What is it, who is in it, and why?. *Levy Economic Institute*, (715),1-61.
- Freedom House, (2021). Özgürlük endeksi veri tabanı. 20 Şubat 2021 tarihinde <https://freedomhouse.org/reports> sayfasından erişilmiştir.
- Fırat, E. ve Aydın, A. (2015). İnsani kalkınma endeksine göre Türkiye'nin eğitim endeks göstergelerinin OECD ülkeleri ile karşılaştırılması. *Selçuk Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 15(29), 62-87.

- Flaen, A., Ghani, E. ve Mishra, S. (2013). How to avoid middle-income traps? evidence from malaysia. The World Bank, Poverty Reduction and Economic Management Network (Prem), (6427),1-53.
- Fleming, D. ve Soborg, H. (2012). Malaysian skills development and the middle income trap. 16th ILERA World Congress, Philadelphia,1-21.
- Freeman, C. (1987). Technology policy and economic performance: Lessons from Japan. Research Policy, Frances Printer Publishers, London, New York, 17(5), 309-310.
- Gill, I. ve Kharas, H. (2007). An east asian renaissance ideas for economic growth. The World Bank, Washington DC, (39986),1-386.
- Göçer, İ. (2013). Ar-Ge harcamalarının yüksek teknolojili ürün ihracatı, dış ticaret dengesi ve ekonomik büyüme üzerindeki etkileri. Maliye Dergisi, 165 (2), 215-240.
- Göker, A. (1998). Niçin bilim ve teknoloji politikası-tarihsel gelişim-dünya örnekleri ve Türkiye. TÜBİTAK Bilim Kurulu Toplantısı. Sosyal Demokrasi Derneği, 1-40.
- Gönel, F. (2010). Kalkınma ekonomisi. Ankara: Efil.
- Hahm, J., H. (2003). The government, the chaebol and financial institutions before the economic crisis. In Haggard, S., Lim, W. & Kim, E. (Eds.), Economic crisis and corporate restructuring in korea: Reforming the chaebol (79-102). Cambridge: Cambridge University.
- Harvie, C ve H., H., Lee (2003a). Korea's economic miracle: Fading or reviving?. Basingstoke, UK: Palgrave Macmillan.
- Harvie, C ve H. H., Lee (2003b.). Export-led industrialization and growth-Korea's economic miracle 1962-89. Australian Economic History Journal, 43 (3), 256-86.
- Işık, N. ve Kılınç, E. C. (2011). Bölgesel kalkınmada Ar Ge ve inovasyonun önemi: Karşılaştırmalı bir analiz. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, İİBF Dergisi, Ekim, 6(2), 9 54.
- International Monetary Fund (IMF), (2021). Dünya Ekonomik Görünümü Veri Seti Raporu. 01 Kasım 2021 tarihinde www.imf.org, sayfasından erişilmiştir.
- İslam, N. (2003). What have we learnt from the convergence debate?. Journal of Economic Surveys, USA,17(3), 309-60.
- İslam, N. (2013). Beyond the middle income trap: What kind of high income country can China become?. Working Paper Series, 2013/20,1-27.
- İnal, İ. (2017). Yunanistan Ülke Raporu. Çerkezköy Ticaret ve Sanayi Odası,1-23.
- İstanbul Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası, (2011). 2011 Yılı Faaliyet Raporu. (61),1-378.
- İzmen, Ü. (2014). Bölgesel kalkınmada yerel dinamikler: Tunceli modeli ve 2023 senaryoları. Türk Girişim ve İş Dünyası Konfederasyonu, 1-193.
- John, J., D. (2006). The political economy of taxation and tax reform in developing countries. UNU-WIDER, (2006/74),1-28.
- Jones, C., I. (2001). İktisadi büyümeye giriş. (1. Baskı). İstanbul: Literatür.
- Kharas, H. ve Kohli, H. (2011). What is the middle income trap, why do countries fall into it, and how can it be avoided?. Global Journal of Emerging Market Economies, 3(3), 281-289.

- Kanchoochat, V. (2014). The middle-income trap debate: Taking stock, looking ahead. *Kokusai Mondai (International Affairs)*, (633),1-19.
- Kaplan, M. (2004). Gelişmekte olan ülkelerin özellikleri. S. Taban & M. Kar (Ed.), *Kalkınma ekonomisi – seçme konular- içinde* (7-25). Bursa: Ekin.
- Karagöl, E., T. ve Karahan H. (2014). Yeni ekonomi, Ar-Ge ve inovasyon. *Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı (SETA)*, (82), 1-36.
- Karagöl, E., T. (2015). Türkiye yüksek gelir grubuna girebilir mi?. 01 Kasım 2015 tarihinde <http://setav.org/tr/turkiye-yuksekelgir-grubuna-girebilir-mi/yorum/31259>, sayfasından erişilmiştir.
- Karahan, H., Öztürk, İ., Arzova, B., Kar, M., Sağbaş, İ. ve Kaplan, M. (2012). Ekonomi raporu 2012 kalkınma yolunda yeni eşik: Orta gelir tuzağı. *MÜSİAD Araştırma Raporları*, (79), 1-136.
- Kaya, M. (2016). Türkiye’de cari açık sorunu ve nedenleri. *Dicle Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 6(10),51-75.
- Kazgan, G. (1999). *Tanzimat’tan XXI. yüzyıla Türkiye ekonomisi*. İstanbul: Altın Kitaplar.
- Kazgan, G. (2010). *İktisadi düşünce*. İstanbul: Remzi.
- Keyder, Ç. (1993). *Ulusal kalkınmacılığın iflası*. Ankara: Metis.
- Kızıldere, C. ve Büberkökü, Ö. (2017). Yunanistan borç krizi üzerine bir değerlendirme. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (40), 123-133.
- Kibritçiöğlü, A. (1998). İktisadi büyümenin belirleyicileri ve yeni büyüme modellerinde beşeri sermayenin yeri. *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 53(1-4), 207-230.
- Koçak, E. ve Bulut, Ü. (2014). Orta gelir tuzağı: Teorik çerçeve, ampirik yaklaşımlar ve Türkiye üzerine ekonometrik bir uygulama. *Maliye Dergisi*, (167), 1-22.
- Koopmans, T., C. ve Beals, R. (1969). Minimizing stationary utility in a constant technology. *SIAM Journal of Applied Mathematics*, 17(5), 1001-1015.
- Konya ve Ticaret Odası, (2009). Yunanistan Cumhuriyeti Ülke Raporu. 15 Ocak 2019 tarihinde <http://file.setav.org/Files/Pdf/etud-arastirma-servisi-yunanistan-ulkeraporu.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- Kumcu, E. (2006). Yıl biterken Türkiye ekonomisi. *Hürriyet gazetesi*, 15 Ekim 2019 tarihinde <http://www.hurriyet.com.tr/yil-biterken-turkiye-ekonomisi-5702608>, sayfasından erişilmiştir.
- Kurt, S. ve Berber, M. (2008). Türkiye’ de dışa açıklık ve ekonomik büyüme. *Karadeniz Teknik Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 22(2), 57-80.
- Kurtoğlu, Y. (2014). Orta gelir tuzağından çıkış. *Ekonomik Yaklaşım Dergisi*, 25(90), 71-90.
- Küçükkalay, A., M. (2008). *İktisadi düşünce tarihi*. (4. Baskı). İstanbul: Beta.
- Küçüköğlü, M., Taş, H., Y. ve Ercan, H. (2018). Türkiye’de kalkınmaya yönelik ekonomik politikalara eleştirel bir bakış. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 9(16), 1-36.
- Krueger, A., B. ve Lindahl, M. (2000). Education for growth: Why and for whom?. *National Bureau of Economic Research, NBER Working Paper Series*, 39(4), 1101-1136.
- Lall, S. (2000). Technological change and industrialization in the Asian newly industrializing economies: Achievements and challenges. In L. Kim & R. Nelson (Eds.),

- Technology, learning and innovation-experiences of newly industrializing economies (13-68). Cambridge: Cambridge University.
- Lee, K., & Matthews, J. (2011). Firms from South Korea and Taiwan: Upgrading in the same industry and entries into new industries for sustained catch-up. In J. Cantwell & E. Amann (Eds.), *Innovative firms in emerging market economies* (223-248). New York: Oxford University.
- Lee, J. ve Strazicich, M. C. (2003). Minimum lagrange multiplier unit root test with two structural breaks. *The Review of Economics and Statistics*, 85(4),1082-1089.
- Lewis, W., A. (1954). Economic development with unlimited supplies of labour.
- Lin, J., Y. (2001). Development strategy, viability and economic convergence. *Peking University and Hong Kong University of Science Technology*, 51(2), 276-308.
- Lin, J. Y. ve Treichel, V. (2012). Learning from China's rise to escape the middle income trap a new structural economics approach to Latin America. policy research working paper, The World Bank Group, Washington, DC, (6165), 1-63.
- Lucas, R., E. (1988). On the mechanics of economic development. *Journal of Monetary Economics*, (22), 3-42.
- MacFarlane, A. (2005). The malthusian trap. Draft of Article to be Published in the *Encyclopedia of the Social Sciences*, 2nd. Edition.
- Mankiw, R., G. (1995). The growth of nations. *Brookings Papers on Economic Activity*, 26(1995/1), 275-326.
- Meçik, O. (2014). Ar-Ge harcamalarının ekonomik gelişmişlik üzerindeki etkileri. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(2), 669-674.
- Meçik, O. ve Afşar, M. (2014). Türkiye ekonomisinde yapısal dönüşümler ve işgücü piyasasındaki gelişmeler. *Optimum Ekonomi ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 1(2), 1-23.
- Müstakil Sanayiciler ve İş adamları Derneği (MÜSİAD), (2010). 2010 Türkiye ekonomisi raporu. *Araştırma Raporları*, İstanbul, (66), 1-202.
- Nafziger, E., W. (2006). *Economic development*. (4. Baskı). New York: Cambridge University.
- Narayan, D., Patel, R., Schafft, K., Rademacher, A. ve Koch-Schulte, S. (2000). *Voices of the poor; Can anyone hear us?*. New York: Oxford University.
- Narayan, D., Chambers, R., Shah, M., K. ve Petesch, P. (2001). *Voices of the poor; Crying out for change*. New York: Oxford University.
- Nelson, R., R. (1956). A Theory of the low-level equilibrium trap in underdeveloped economies. *The American Economic Review*, 46(5), 894-908.
- Nieswiadomy, M. L. ve Strazicich, M. C. (2004). Are political freedoms converging?. *Economic Inquiry*, 42(2), 323-340.
- Nişancı, M., Gerni, M., Türkmen, A. ve Emsen, Ö. S. (2015). Türkiye ekonomisinin orta gelir tuzağına düşüp düşmediğine dair tartışma: Kur değerlendirilmesi çerçevesinde bir bakış. *International Conference On Eurasian Economies*, Rusya, 1-12.
- North, C., D. (2002). Kurumlar, kurumsal değişim ve ekonomik performans. (1. Baskı). İstanbul: Sabancı Üniversitesi.
- Nurkse, R. (1966). Az gelişmiş ekonomilerde büyüme, iktisadi büyüme ve gelişme: Seçme yazılar. No: 1193, İstanbul: İstanbul Üniversitesi.

- OECD, (1996). Reviews of national science and technology policy : Turkey. (1468). Paris.
- OECD, (2005). Oslo manual: Guidelines for collecting and interpreting technological innovation data. Third Edition, Paris.
- OECD, (2011). The well-being of nations the role of human and social capital. Paris.
- Ohno, K. (2009). The middle income trap: Implications for industrialization strategies in east Asia and Africa. GRIPS Development Forum, Japan, 1-115.
- Ohno, K. (2012). Avoiding the middle income trap: Renovating industrial policy formulation in Vietnam. Asian Economic Bulletin, 26(1), 25-43.
- Öniş, Z. (1992). The, east asian model of development and the Turkish case: A comparative analysis. METU Studies in Development, 19(4), 495-528.
- Öniş, Z. ve Şenses, F. (2005). Rethinking the emerging post-washington consensus. Development and Change, 36(2), 263-290.
- Öz, E. ve Göde, B. (2015). Orta gelir tuzağı ve Türkiye'nin konumu. Maliye Araştırmaları Dergisi, 1(2), 77-93.
- Özbey, F., R. (2000). Türk sanayileşme sürecinde bütünleştirilmiş strateji. Afyon Kocatepe Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 2(1), 75-92.
- Özçağ, M. ve Bölükbaş, M. (2018). Orta gelir tuzağı ve beşerî sermaye: Karşılaştırmalı bir panel veri analizi. International Conference On Applied Economics And Finance& Extended With Social Sciences, November 28-29-30, Kuşadası, 1-383.
- Özel, H. A. (2012). Ekonomik büyümenin teorik temelleri. Çankırı Karatekin Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi, 2(1), 63-72.
- Öztürk, S. ve Özyakışır, D. (2005). Türkiye ekonomisinde 1980 sonrası yaşanan yapısal dönüşümlerin GSMH, dış ticaret ve dış borçlar bağlamında teorik bir değerlendirmesi. Mevzuat Dergisi, (94), 1-20.
- Öztürk, I. ve Acaravci, A. (2011). Electricity consumption and real GDP causality nexus: Evidence from ARDL bounds testing approach for 11 mena countries. Applied energy, 88(8), 2885-2892.
- Pamuk, Ş. (2014). Türkiye'nin 200 yıllık iktisadi tarihi. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür.
- Parasız, İ. (2003). Makro ekonomi. Bursa: Ezgi.
- Paas, T., Kuusk, A., Schlitte, F. ve Vörk, A. (2007). Econometric analysis of income convergence in selected EU countries and their nuts 3 level regions. University Of Tartu, Tartu University Press, (484), 1-56.
- Paus, E. (2012). Confronting the middle income trap: Insights from small latecomers, studies in comparative international development. Springer Science, 47(2), 115-138.
- Paus, E. (2017). Escaping the middle-income trap: Innovate or perish. Asian Development Bank Institute, ADBI Working Paper Series, Japan, (685), 1-35.
- Pesaran, M. H., Shin, Y. ve Smith R. J. (2001). Bound testing approaches to the analysis of long run relationships. Journal Of Applied Econometrics, Special Issue, (16), 289-326.
- Rassekh, F. (1998). The convergence hypothesis: History, theory, and evidence. Open Economies Review, 9(1), 85-105.
- Romer, P., M. (1986). Increasing returns and long-run growth. The Journal of Political Economy, 94(5), 1002-1037.

- Romer, P., M. (1990). Endogenous technological change. *The Journal Of Political Economy*, 98(5), 71-74.
- Sak, G. (2013). Beware the middle income trap. TEPAV. 11 Mart 2020 tarihinde <https://www.tepav.org.tr/en/kose-yazisi/s/1917> sayfasından erişilmiştir.
- Savacı, S. ve Karşıyakalı, B. (2016). Ülkeler arası gelir yakınsaması analizi: AB ülkeleri ve Türkiye. *Akdeniz Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 16(33), 237-257.
- Sezal, L. (2020). Az gelişmiş ülkeler ve yoksulluk. *Kalkınma Yazıları, Teori ve Uygulama*. Ankara: İksad.
- Schleicher, A. (2018). PISA 2018: Insights and Interpretations. OECD, 1-64. 20 Ağustos 2022 tarihinde <https://www.oecd.org/pisa/PISA%202018%20Insights%20and%20Interpretations%20FINAL%20PDF.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- Shin, J. (1996). *The economics of the latecomers: Catching-up, technology transfer, and institutions in Germany, Japan, and South Korea* Routledge (Routledge studies in the growth economies of Asia). 1st Edition, USA: Routledge.
- Skousen, M. (2011). *İktisadi düşünce tarihi: Modern iktisadın inşası*. (Mustafa Acar, Ekrem Erdem, Metin Toprak, Çev.). İstanbul: Adres.
- Smith, H. (2000). The state, banking and corporate relationships in Korea and Taiwan. In P. Drysdale (Eds.), *Reform and recovery in East Asia: The role of the state and economic enterprise* (59-98). New York: Routledge.
- Solow, R., M. (1957). A contribution to the theory of economic growth. *Quarterly Journal of Economics*, 70(1), 65-94.
- Spence, M. (2011). *The next convergence: the future of economic growth in a multispeed world*. New York: Farrar Straus Giroux.
- Spiegel, H., W. (1964). *The development of economic thought: Great economists in perspective*. New York: John Wiley and Sons.
- Stiglitz, J. (2009). Küreselleşen dünyada kalkınma politikaları. İç: Şenses F. (der), *Neoliberal Küreselleşme ve Kalkınma*, İstanbul: İletişim.
- Stiglitz, J., E., Ocampo, J., A., Spiegel, S., FFrench-Davis, R. ve Nayyar, D. (2006). *Stability with growth: Macroeconomics, liberalization, and development*. 1st Edition, New York: Oxford University.
- Strazicich, M., C., Lee, J. ve Day, E. (2004). Are incomes converging among OECD countries? Time series evidence with two structural breaks. *Journal of Macroeconomics*, 26(1), 131-145.
- Stroombergen, A., Rose, D. ve Nana, G. (2002). *Statistics New Zealand, review of statistical measurement of human capital*. Business And Economic Research Ltd., 1-56.
- Stokey, N., L. (1990). Human capital, product quality, and growth. *National Bureau Of Economic Research, NBER working paper series*, (3413), 1-46.
- Şenses, F. (1989). *Türkiye'de sanayileşme*. Ankara: Verso.
- Taban, S. (2011). *İktisadi büyüme-kavram ve modeller*. Ankara: Nobel.
- Taban, S., Günsoy, B., Günsoy, G., Erdinç, Z. ve Aktaş, M., T. (2013). *İktisadi büyüme*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Tansel, A. ve Güngör, N., D. (2004). *Türkiye'den yurt dışına beyin göçü: Ampirik bir uygulama*. II. Bilgi Ekonomi ve Yönetim Kongresi, İzmit, 1-12.

- Taylan, T. (2011). Yunanistan Ülke Raporu. T.C. Başbakanlık Dış Ticaret Müsteşarlığı İhracatı Geliştirme Etüd Merkezi, Ankara, 1-39.
- The World Trade Organization, (WTO) (2020). Mal Ticareti Verileri. 03 Ekim 2020 tarihinde https://www.wto.org/english/res_e/res_e.htm sayfasından erişilmiştir.
- Tho, T., V. (2013). The middle-income trap: Issues for the members of the association of the Southeast Asian Nations. ADB Institute, (421), 1-33.
- Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı, (TEPAV), (2007). Türkiye'nin rekabet gücü için sanayi politikası çerçevesi. 15 Aralık 2017 tarihinde http://www.tepav.org.tr/upload/files/1271230091r8142.Turkiye_nin_Rekabet_Gucu_icin_Sanayi_Politikasi_Cercevesi.pdf sayfasından erişilmiştir.
- Türkiye Cumhuriyeti Ekonomi Bakanlığı, (2017). Güney Kore ülke profili. 20 Kasım 2017 tarihinde <http://www.ekonomi.gov.tr>, sayfasından erişilmiştir.
- Türkiye Cumhuriyeti Ticaret Bakanlığı, (2021). Güney Kore ülke profili. 14 Kasım 2021 tarihinde <https://ticaret.gov.tr/data> sayfasından erişilmiştir.
- Türkiye Cumhuriyeti Ticaret Bakanlığı, (2021). Yunanistan ülke profili. 14 Kasım 2021 tarihinde https://ticaret.gov.tr/data/5f118f2313b87614f041ad63/Yunanistan_profil2.pdf sayfasından erişilmiştir.
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), (2018). Araştırma Geliştirme Faaliyetleri Araştırması. Sayı: 30572. 3 Ekim 2020 tarihinde <http://www.tuik.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Türkiye Sanayicileri ve İş Adamları Derneği (TÜSİAD), (2020). 2020 yılına girerken Türkiye ve dünya ekonomisi. 14 Kasım 2021 tarihinde <https://tusiad.org/tr/yayinlar/raporlar/item/10526-2020-yilina-girerken-turkiye-ve-dunya-ekonomisi>, sayfasından erişilmiştir.
- Uludağ İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliği Ar-Ge Şubesi. (2019). Yunanistan Ülke Raporu. Bursa, 1-23.
- United Nations Development Programme (UNDP), (2016). Human Development Report 2016. USA, 1-286.
- United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO), (2021). Eğitim, bilim veri tabanı. 11 Mayıs 2021 tarihinde www.unesco.org, sayfasından erişilmiştir.
- Ülgener, S. (1986). Milli gelir, istihdam ve iktisadi büyüme. (6. Baskı). İstanbul: Filiz.
- Ünal, Ç. (2008). İnsani gelişmişlik endeksine göre Türkiye'nin bölgesel farklılıkları. Coğrafi Bilimler Dergisi, 6 (2), 89-113.
- Ünsal E., M. (2007). İktisadi büyüme. (1. Baskı). Ankara: İmaj.
- Ünsal E., M. (2009). Makro iktisat. (8. Baskı). Ankara: İmaj.
- Vogelsang, T., J. ve Tomljanovich, M. (2002). Are US regions converging? Using new econometric methods to examine old issues. *Empirical Economics*, 27(1):49-62.
- Woo, W., T. (2012). China meets the middle-income trap: The large potholes in the road to catching-up. *Journal of Chinese Economic and Business Studies*, 10(4), 313-336.
- World Bank, (2000). World Development Report 2000/2001, Attacking Poverty. Oxford University Press, New York, 1-356.
- World Bank, (2012). China 2030, Building a Modern, Harmonious, and Creative High-Income Society. World Bank Development Research Center of the State Council, the People's Republic of China, Washington DC, 1-468.

- World Bank, (2017). World Development Indicators 2017. Washington, DC. © World Bank. 1 Aralık 2021 tarihinde <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/26447> License: CC BY 3.0 IGO sayfasından erişilmiştir.
- World Intellectual Property Organization (WIPO), (2021). Patent Veri Tabanı. 11 Mayıs 2021 tarihinde http://www.wipo.int/ipstats/en/statistics/country_profile sayfasından erişilmiştir.
- Wu, Y. (2013). Productivity, Economic growth and middle income traps: Implications for China, 1-28.
- Yalçınkaya, Ö. ve Aydın, H., İ. (2017). Orta gelir tuzağının belirlenmesi: Teorik çerçeve ve Türkiye'nin konumu üzerine ekonometrik bir uygulama (1950-2016). Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi, 12(1), 23-35.
- Yaşar, E. ve Gezer, M. A. (2014). Türkiye'nin Orta gelir tuzağına yakalanma riski ve bu riskten kurtulma önerileri. Maliye Dergisi, (167), 1-23.
- Yeldan, E. (2012). Türkiye orta gelir tuzağına yaklaşırken. İktisat ve toplum, (21-22), 1-5.
- Yeldan, E., Taşçı, K., Voyvoda, E. ve Özsan, M., E. (2012). Orta gelir tuzağından çıkış: Hangi Türkiye? (Turkey on her way out of middle-income growth trap: Which Turkey?), cilt 1: makro/bölgesel/ sektörel analiz. Türk Girişim ve İş Dünyası Konfederasyonu (Türkonfed), İstanbul, 1-183.
- Yentürk, N. (2001). Türkiye ekonomisinin son 20 yılı: Yangın söndü, arsayı kurtardık. 15 Ekim 2017 tarihinde <http://www.bağimsizsosyalbilimciler.org> sayfasından erişilmiştir.
- Yıldırım, K., Karaman, D. ve Taşdemir, M. (2013). Makro ekonomi. (11. Baskı). Ankara: Seçkin.
- Yıldız, A. (2015). Orta gelir tuzağı ve orta gelir tuzağından çıkış stratejileri. Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi, 25(2), 155-170.
- Yıldız, F. (2018). Gelişmekte olan ülkelerde dış borçlanma ve dış yardımların yoksulluk üzerindeki etkisi: Yatay kesit analizi ile bir inceleme. Uluslararası Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 4(1), 9-19.
- Yılmaz, G. (2014). Turkish middle income trap and less skilled human capital. Central Bank of the Republic of Turkey, (14/30), 1-33.
- Yülek, M., A. (1997). İçsel büyüme teorileri, gelişmekte olan ülkeler ve kamu politikaları üzerine. Hazine Dergisi, (6), 1-14.
- Yülek, M. (1998). Asya kaplanları; sanayi politikaları ve kalkınma. İstanbul: Alfa.
- Zeren, F. ve Yilanci, V. (2011). Türkiye'de bölgeler arası gelir yakınsaması: Rassel katsayılı panel veri analizi uygulaması. Business and Economics Research Journal, 2(1), 143-151.